

**XIX. državno natjecanje iz hrvatskoga jezika
Šibenik, 6. – 8. svibnja 2014.**

četvrti (IV.) razred

zaporka

(peteroznamenkasti broj i riječ)

broj bodova:

100

Upute natjecateljima

1. Test se piše 90 minuta.
2. Prije rješavanja testa treba pažljivo ispuniti listić sa zaporkom (čitljivo i pravopisno točno).
3. Natjecatelj zaporku treba napisati na bijelu i žutu omotnicu i na prvu stranicu testa.
4. Zadatke testa treba pažljivo pročitati.
5. Treba pažljivo slijediti upute u zadatku.
6. Rješenja treba upisivati plavom ili crnom kemijskom olovkom na za to predviđena mjesta.
7. U testu nije dopušteno precrtavanje, ispravljanje i šaranje (ako postoje nedoumice pri oblikovanju točnih odgovora, treba se koristiti radnim papirom dobivenim od škole).
8. Da bi se priznali, odgovori trebaju biti napisani pisanim slovima.
9. Da bi se priznali, odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
10. Nakon završetka pisanja test, radni papir i bijelu omotnicu treba staviti u žutu omotnicu koju treba predati članu Povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u test i pravo na pismenu žalbu.

Želimo ti uspjeh na Natjecanju!

Državno povjerenstvo:

1. _____
(predsjednik Državnoga povjerenstva)

2. _____
(član Državnoga povjerenstva)

3. _____
(član Državnoga povjerenstva)

1. Napiši kratice (N, G, D, A, V, L, I) iznad svih sklonjivih (deklinabilnih) riječi u navedenom tekstu.

Kamo sreće da se i ja bar na kraće vrijeme mogu naći u domovini i uživati slasti mira kojeg se gubitak nikakvim zlatom ne može nadoknaditi! Od nužde služeći na pragovima moćnika, teško da ću ikad doživjeti tu sreću. Dočim ti, dragi brate, daleko od jada i buna, u miru opčiš s knjigama, baviš se vinogradarstvom i uzgojem cvijeća. Hrvatsku ne bi zamijenio ni za cijeli svijet, a Šibenik ni za koji lijepi grad. Blago tebi! A jao meni, nesretniku, koji kasno shvatih prednosti mirna života u domovini.

(prema I. Aralica, *Psi u trgovištu*)

4	

2. Zaokruži riječi koje treba pisati velikim početnim slovom.

dana 17. ožujka 1914. sve su zagrebačke novine objavile nekrologe velikome hrvatskome piscu antunu gustavu matošu. posljednjem ispraćaju na zagrebačkom groblju mirogoju nazočili su mnogi tadašnji uglednici i predstavnici raznih institucija: narodni zastupnik ksaver šandor gjalski, predstavnik banskoga stola (danas je to hrvatski sabor), predstavnici društva književnika hrvatske, predstavnici hrvatskoga narodnog kazališta. maticu je hrvatsku predstavljao njezin predsjednik oton kučera, hrvatsko društvo umjetnosti izidor kršnjavi. „ožujak je opasan i nezdrav mjesec”, ostalo je zapisano matoševom rukom na jednom od papirića pomoću kojih je, ne mogavši govoriti, „razgovarao” sa svojim prijateljima.

(prema D. Jelčić, *A. G. Matoš*)

2	

3. Zadatak se sastoji od dvaju dijelova.

a) Zaokruži jednoznačnice (jednoznačne riječi) u zadanom nizu.

b) Objasni svoj odgovor.

putnik, plovidba, mauzolej, otac, učenik, pismo, glava

b) Objašnjenje: _____

2	

8	

4. Upiši na prazne crte slova č ili ć u navedenome tekstu.

Vra__aju__i se ku__i, zaustavio se pred poto__i__em i ugledao ra__i__a kako se mi__e pod kamenom. Drš__u__i je uhvatio maj__inu ruku. Iz Ivi__ine torbe ispale su nao__ale. Pred njom je bio pozla__eni lan__i__. S radoš__u se sje__ao vo__njaka i ku__ice u njemu. Bio je dotu__en vidjevši je onako ispa__enu. U njegovoj smo zada__i našli po__etni__kih pogrešaka.

2	

5. Zadatak se sastoji od dvaju dijelova.

a) Ispiši zamjenice iz navedenoga teksta. (Ako se koja riječ ponavlja, treba je svaki put prepisati.)

b) Ispiši priloge iz navedenoga teksta. (Ako se koja riječ ponavlja, treba je svaki put prepisati.)

Gdje sam, tu nisam, niti sam ja koji govorim, ovdje,

Tamo gdje bih pak dà sam, ne mogu ja bit.

Tako to hoće mi kob, ali moj ne zaslužuje život;

Propala, dabogda, tâ želje što priječi mi svud.

(Antun Vrančić, *Samome sebi*)

a) zamjenice: _____

b) prilogi: _____

2	

6. Zaokruži slovo ispred para čiji parnjaci stoje u hiperonimijsko-hiponimijskome odnosu.

a) gramatika – slovnica

b) otac – sin

c) stolac – krevet

d) epika – roman

1	

5	

7. Upiši slova *dž* i *đ* u sljedećim riječima.

ušte()evina, bun()ija, ro()ak, ča()a, ma()ioničar, ()epni, br()anin, naru()ba

1	

8. Odredi vrstu sintagmatskih veza podcranih sintagma u navedenom odlomku.

Kairos je grčki bog „sretnoga trenutka”, njegov se reljef pomno čuva u Trogiru. Iako se čini da figura na reljefu trči ulijevo, čuperak kose vijori sprijeda, a zatiljak mu je ćelav, jer, prema mitu, ako propustimo taj trenutak, onda smo izgubili trenutak u kojemu smo mogli biti sretni.

sročnost: _____

upravljanje: _____

pridruživanje: _____

3	

9. Naglasi podcrtane izgovorne (fonijske) cjeline u navedenim rečenicama.

Stavio sam crni šešir na glavu. Išao sam danas na izvor po vodu.

2	

10. Odredi vrstu podcranih frazema u navedenim rečenicama prema vrsti riječi kojoj pripada njihova središnja punoznačnica.

vrsta frazema

a) Čudim se da ste mu dopustili pokazati zube. _____

b) Nažalost, bio je glup kao top. _____

c) Za njega je to bio mačji kašalj. _____

d) Sve je još jednom pregledao uzduž i poprijeko. _____

4	

10	

11. Zadatak se sastoji od dvaju dijelova.

a) Ispiši sinonime iz rečenica.

b) Odredi vrstu sinonima s obzirom na opseg značenja.

Pronalazio se u naraštaju svih slobodoumnih mladih mislilaca, ali lako se priklanjao i naraštaju mladih pisaca koji su sebe nazivali *off* generacijom.

Muzička akademija Sveučilišta u Zagrebu najveća je i najstarija glazbena ustanova u Republici Hrvatskoj.

a) sinonimi

b) vrsta sinonima

a) _____

b) _____

2	

12. Zadatak se sastoji od dvaju dijelova.

a) Odredi rječotvornu (tvorbenu) osnovu u podcrtanim riječima.

b) Objasni svoj odgovor.

Svaki učenik mora jednako prihvatiti sve ono dobro i sve loše učeničkoga života

a) učenik – _____

učenički – _____

b) Imenica *učenik* nastala je preoblikom od _____ .

Pridjev *učenički* nastao je preoblikom od _____ .

3	

13. Zadatak se sastoji od dvaju dijelova.

a) Odredi vrstu svih podcrtanih riječi u rečenici.

b) Odredi tvorbeni način podcrtanih i podebljanih riječi.

a) Stanujem blizu. Gimnazija je blizu kolodvora. Naša mláda nije više mláda.

↓

↓

↓

↓

b) _____

3	

8	

14. Dopuni rečenice zadanim glagolskim oblikom pazeći na sročnost.

On _____ vrlo rijetko.
(dolaziti, perfekt)

Ona ga _____ samo kada _____ .
(vidati, imperfekt) (htjeti, kondicional I, 3. l. jd.. ž. r.)

Što će odgovoriti kad ju _____ ?
(pitati, futur II., 3. l. mn. m. r.)

„_____,” reče ona, „ali sam bila _____ .”
(pisati, kondicional II.) (iscrpiti, glagolski pridjev trpni)

4	

15. Zadatak se sastoji od dvaju dijelova.

a) Podcrtaj frazeme u navedenim rečenicama.

b) Odredi značenje podcrtanim frazemima.

a) Odmah sam zapazio da mu fale tri daske u glavi.

(R. Marinković, *Kiklop*)

značenje _____

b) Pa mi dopustite, makar i zbog moje profesije. – Da zabadate nos u tuđe stvari

(R. Marinković, *Kiklop*)

značenje _____

c) – Tko je uopće čuo za gradinu? To je mačak u vreći.

(A. Šoljan, *Kratki izlet*)

značenje _____

3	

16. Napiši kojim su tvorbenim načinom nastali sljedeći glagoli.

a) napadati ('izvoditi, obavljati napade') _____

b) napadati ('pasti u većoj količini i zadržati se kao sloj na tlu') _____

2	

9	

17. Odredi vrstu leksičkoga posuđivanja podcrtanim riječima.

- a) Svaki dan pijem kefir. _____
- b) Dobio je na dar kravatu. _____
- c) Po cijele dane čita časopise. _____
- d) Za njega je to bio tabu. _____

4	

18. Napiši u tablicu koji je način prilagodbe, osim fonološke, zastupljen u podcrtanim posuđenicama u navedenoj rečenici.

Izašla sam u hladnu noć unatoč maminu kritiziranju što nisam obukla topliji pulover.

a) posuđenica	b) način prilagodbe
kritiziranju	
pulover	

2	

19. Prepiši rečenice tako da internacionalizme zamijeniš hrvatskim istoznačnicama (sinonimima).

- a) Svoje melankolično raspoloženje skrivao je od drugih.

- b) Neke visokoškolske ustanove uvode klasifikacijske ispite.

- c) Napiši svoje impresije o putovanju.

- d) Ne živi se od patriotizma.

4	

10	

20. Zadatak se sastoji od dvaju dijelova.

a) Odredi vrstu prenesenoga značenja navedenih stihova.

b) Objasni način nastanka prenesenoga značenja u navedenim stihovima.

Volio sam je, | vodu divljeg jezera, | dijete u povelju...

(J. Pupačić, *Zaljubljen u ljubav*)

a) _____

b) _____

Gdje su nama ...Marulova seja, i Dubravka, gdje Cvijeta?

(A. T. Ujević, *Naše vile*)

a) _____

b) _____

4	

21. Razvrstaj u tablicu podcrtane dijalektizme iz navedenoga teksta.

U Zagrebu san mislija ostati do prolića, ponija san i makinjetu. Ča mi fali! Split mi njanci napamet ne pada. A za obid dalmatinski specijalitet – pašticada. Eto, sinoć na Trgu piva klapa mladića. Ne čujen ča pivadu jer prolazidu tramvaji, a oni su tamo s druge strane šini. I onda je isprid otela, zbor zapiva i lipo razgovitno san čuja, kumek moj, i to ča. Došlo mi da sam samcat zapivan – Kaj nan pak moreju...

(prema M. Smoje, *Kaj nan pak moreju*)

izrazni/leksički	
morfološki	
fonološki	
tvorbeni	
etnografski	

5	

9	

22. Zadatak se sastoji od dvaju dijelova.

a) Ispiši historizme iz navedenoga teksta.

b) Zamijeni podcrtane arhaizme današnjim izrazom.

Moram u izvestju kratak biti. Samo za nas narodnjake imaju četiri godišbine. I pod mađaronima ima proljeća, ljeta, jeseni i zime. Ako li stekliši dobiju vlast u šake, odsele će svi biti podložni svomu vlastelinu. Cijelo godište ne bude van ujedno žega i led: čovjek će se na jednoj strani peći, na drugoj mrznuti, smotke užigati na stupima.

(prema A. Starčević, *Pisma magjarolacah*)

a) _____

b) izvestje – _____

godišbina – _____

odsele – _____

užigati – _____

4	

23. Zadatak se sastoji od dvaju dijelova.

a) Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

Jakin, Beč, Lipisko, Venecija, Gradac jesu:

a) egzonimi

b) etnonimi

c) egzotizmi

b) Napiši današnji oblik imenā koja više nisu u uporabi.

3	

7	

24. Zadatak se sastoji od dvaju dijelova.

a) Podcrtaj riječi koje sadržavaju prefiks.

b) Izdvoji prefikse stranoga podrijetla.

nemir, danomice, asimetrija, beskraj, plavičasto, melodiozno, ilegalan

b) _____

2	

25. Objasni kako su nastali zadani homonimi.

a) bor ('vrsta četinjače') – bor ('kemijski element')

b) brdo ('uzvišenje') – brdo ('dio tkalačkog stroja')

c) dopisati ('pripisati') – dopisati ('završiti pisanje')

d) kosa ('vlasi') – kosa ('oruđe')

4	

26. Razvrstaj prezimena prema izvoru iz kojega potječu.

Šimunović, Debeljak, Kuharić, Horvat, Žeravica, Klobučar, Tkalčić, Obad, Posavčić, Pavić, Grgurić, Čutura

a) od osobnoga imena: _____

b) od naziva zanimanja: _____

c) od nadimaka: _____

d) od etnika, etnonima ili zemljopisnoga imena: _____

4	

10	

27. Zaokruži slovo ispred pravopisno točno napisanih egzotizama.

- a) sushi, croissant, sendvič
- b) lasagne, njoki, spaghetti
- c) kapučino, kroasan, suši

1	

28. Dopuni rečenicu zadanim oblicima.

Otok *Pag* poznat je po _____ čipki koju _____ rado
(ktetik od Pag, L jd. ž. r.) (etnik od Pag, N mn. ž. r.)

pokazuju turistima. Na *Rabu* su _____ obnovili staru vitešku igru.
(etnik od Rab, N mn. m. r.)

Posebnost _____ viteških igara antički je samostrel.
(ktetik od Rab, G mn. ž. r.)

2	

29. Prepiši rečenice u skladu sa standardnojezičnom normom.

a) Stao je i na kratko pogledao oko sebe.

b) Vježbali smo i pri tom se zabavljali.

c) Uvijek smo uzbuđeni u oči natjecanja.

d) Kudgod krenem, naletim na njega

2	

5	

30. Dopuni rečenicu tako da napišeš vrstu rječnika.

- a) Podatke o najčešće rabljenim leksemima nekoga jezika (u hrvatskome jeziku to je glagol *biti*) naći ćemo u _____ rječniku.
- b) Rječnici koji donose popis obrađenih stručnih ili znanstvenih naziva ili termina zovu se _____.

2	

31. Napiši etimološku i normativnu odrednicu za riječ *starke*.

etimološka odrednica: _____

normativna odrednica: _____

2	

32. Odredi jezične norme koje propisuju da je pravilno:

- a) *čitati ću* izgovara se [čítać:u] _____
- b) *pretplatiti*, a ne *predplatiti* _____
- c) *sakō*, a ne *sakō* _____

3	

33. Zadatak se sastoji od dvaju dijelova.

a) Raščlani navedene lekseme na rječotvornoj (tvorbenoj) razini.

b) Navedi polazno značenje navedenih tvorenic.

tvorenica	a) rječotvorna (tvorbena) raščlamba	b) polazno značenje
crveniti	_____	_____
poimence	_____	_____
plavokos	_____	_____
podbuknja	_____	_____
odbaciti	_____	_____

5	

12	

34. Odredi točnost (T) ili netočnost (N) tvrdnja.

- a) Riječi *lav* – *lavica*, *zubar* – *zubarica* nastale su mocijskom tvorbom. T N
- b) Imenice sa sufiksom *-ar* motivirane su glagolima i imenicama. T N
- c) Sufiksom *-cat* tvore se pridjevi koji znače sličnost. T N

3	

35. Poveži naslov rječnika s njegovim autorom, npr. e) 7.

- a) *Blago jezika slovinskoga* 1. Juraj Habelić
- b) *Rječosložje iliričko-italijansko-latinsko* 2. Faust Vrančić
- c) *Njemačko-ilirski slovar* 3. Jakov Mikalja
- d) *Hrvatsko-njemačko-talijanski rječnik znanstvenog nazivlja* 4. Ivan Mažuranić i Jakov Užarević
5. Joakim Stulli
6. Bogoslav Šulek

2	

36. Dopuni rečenicu tako da na prazne crte napišeš godinu objavljivanja, naslov novina i puni naslov članka.

Dana 17. ožujka _____ godine u jugoslavenskim novinama za društvena i kulturna pitanja _____ objavljen je tekst _____
(naslov novina) (puni naslov članka)

2	

7	